

ปรัชญาประเพณีของศาสนาซิกข์ที่มีบทบาทต่อชาวไทยซิกข์

อริย์รัช เลิศอมรไชยกิจ

นักวิชาการอิสระ

อีเมล : arithaj.lk@gmail.com

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของบทความนี้ คือ 1) เพื่อศึกษาความเป็นมาของศาสนาซิกข์ 2) เพื่อศึกษาแนวคิดทางปรัชญาที่แฝงอยู่ในประเพณีของชาวซิกข์ และ 3) เพื่อศึกษาแนวคิดทางปรัชญาประเพณีที่มีบทบาทต่อชาวไทยซิกข์ จากการศึกษา พบว่า 1) ศาสนาซิกข์เป็นศาสนาที่มุ่งรวมผู้นับถือศาสนาอิสลามกับศาสนาฮินดู ให้อยู่เป็นพวกเดียวกัน มุ่งตัดความแตกสามัคคีระหว่างลัทธิทั้งสอง 2) แนวคิดทางปรัชญาที่แฝงอยู่ในพิธีปาหุล พิธีรับน้ำอมฤต ประเพณีการเล่นดนตรีสวรรค์ ล้วนเป็นแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและความเท่าเทียมกันของมนุษย์ เช่น แนวคิดการยกฐานะของสตรีให้เทียบเท่ากับบุรุษ พิธีกรปานหรือมีดเล่มเล็กที่ชาวซิกข์พกไว้ข้างเอว ก็เป็นแนวคิดการปกป้องและให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ประเพณีการโพกผ้าเป็นการแสดงถึงจิตใจที่มั่นคงต่อศาสนา ส่วนประเพณีครีวพระศาสดาเป็นหลักการแห่งความเท่าเทียมกันโดยไม่แบ่งแยก 3) แนวคิดทางปรัชญาที่เน้นให้ความเคารพต่อความศรัทธาของคนต่างศาสนา จึงทำให้ชาวไทยซิกข์อยู่ในสังคมไทยโดยปราศจากความขัดแย้งและชอบช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันเสมอมา เป็นการแสดงความสำนึกบุญคุณและตอบแทนสังคมไทยที่ตนได้ใช้เป็นที่อยู่อาศัยและทำมาหากิน

คำสำคัญ: ปรัชญาประเพณี, ศาสนาซิกข์

The Tradition Philosophy of Sikhism Influence the Thai Sikhs

Arithaj Lertamornchaikit

Independent scholars

E-Mail: arithaj.lk@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this article were: 1) To study the history of Sikhism. 2) To study the philosophy behind the Sikh tradition and 3) To study the Tradition Philosophy of Sikhism Influence the Thai Sikhs. The study was found that 1) Sikhism is a religion that focuses to join between the Muslims and the Hindus to be included in the same. To end the unity between the two religions. 2) The philosophy behind the Baptism or Kirtan tradition is a concept of morality and equality of man. For example, the concept of raising the status of women is equivalent to men. The tradition of carrying a knife of the Sikhs. It is a concept to protect and assist others, The Dastar tradition it represents the mind of the Sikhs towards religion, Free Kitchen tradition it is a concept of equality without discrimination. 3) On the philosophical concept emphasizes respect for the faith of the people of different religions. This is why Thai Sikhs live in harmony with Thai society without conflict and always help and support each other. It expresses gratitude and gratitude to the Thai society for living and living.

Keywords: Tradition Philosophy, Sikhism

บทนำ

กล่าวกันว่า สิ่งที่ทำให้ชีวิตคนเราแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นเรื่อง สุข-ทุกข์ ความสำเร็จ-ล้มเหลว เข้มแข็ง-อ่อนแอ ฉลาดหรือโง่เขลา จะดีหรือชั่วนั้น ปัจจัยที่สำคัญที่เป็นต้นตอของเรื่องราวทั้งหมดที่เกิดขึ้นกับชีวิตของเรานั้นก็คือ “ความคิด” หรือ “ความเชื่อ” ที่เรายึดถือไว้นั่นเอง และเมื่อสืบค้นถึงแหล่งที่มาของแนวคิดทั้งหลายในชีวิตเรา ก็พบว่า ส่วนใหญ่อ้วนหล่อหลอมมาจากแนวคิดหรือปรัชญาในลัทธิความเชื่อหรือคำสอนในศาสนาที่เรานับถือสืบ ๆ กันมาตามบรรพบุรุษของเราทั้งสิ้น ไม่ว่าจะรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม นี่จึงเป็นอีกหนึ่งสาเหตุปัจจัยที่ทำให้คนเราคิดและดำเนินชีวิตแตกต่างกันไป

เช่นเดียวกัน ในการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมไทยที่อิงอยู่กับความหลากหลายในเรื่องของความเชื่อและการนับถือศาสนานั้น ล้วนก่อให้เกิดความแตกต่างทางด้านประเพณีและวัฒนธรรมด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หากเราสืบค้นต้นตอของประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ ก็จะได้พบในลักษณะเดียวกันคือ สิ่งเหล่านี้เป็นผลสืบเนื่องที่มาจาก การนับถือในลัทธิความเชื่อหรือคำสอนของศาสนาแต่ละศาสนา ซึ่งจะไปแล้วศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม จึงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาด ดังนั้น หลักการปฏิบัติหรือการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมไทยก็มีแนวโน้มเป็นไปตามความเชื่อหรือศาสนาที่ตนนับถือนั่นเอง

สิทธิเสรีภาพการนับถือศาสนาของสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้น เป็นสิ่งที่ยืนยันได้เป็นอย่างดีว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่ผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ร่วมกันให้เกียรติและให้ความเคารพต่อความเชื่อทางศาสนาของกันและกันมาช้านาน นั่นเป็นเหตุให้ผู้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขเสมอมา ถึงแม้ว่าที่ผ่านมาอาจจะมีความขัดแย้งทางด้านความเชื่ออยู่บ้างระหว่างศาสนาต่าง ๆ ตามที่ปรากฏเป็นข่าวอยู่เป็นระยะตามสื่อต่าง ๆ และก็มีกรณีถกเถียงเกี่ยวกับประเด็นในเรื่องความขัดแย้งนี้อยู่ตลอดเวลา จวบจนกระทั่งปัจจุบัน บ้างก็เป็นความขัดแย้งภายในศาสนาเดียวกัน บ้างก็เป็นความขัดแย้งกันระหว่างต่างศาสนา ซึ่งสิ่งเหล่านี้เชื่อว่าจะมีแต่เฉพาะในสังคมไทยเท่านั้น เราพบว่าเรื่องนี้เป็นประเด็นปัญหาหลากหลายเกือบทั่วทั้งโลกเลยก็ว่าได้ ถึงแม้สังคมไทยจะเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางความเชื่อและการนับถือศาสนา แต่เราก็ยังไม่พบความขัดแย้งและทะเลาะกันรุนแรงถึงขั้นที่เรียกว่า “สงครามศาสนา” เช่นที่เคยเกิดขึ้นกับศาสนาคริสต์และอิสลามที่รู้จักกันในนาม “สงครามครูเสด” เสรีภาพในการนับถือศาสนาจึงเป็นความโดดเด่นอีกประการหนึ่งของสังคมไทย

ในสังคมไทย ผู้คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ดังนั้น ประเพณี และวัฒนธรรมต่าง ๆ ของคนในสังคมไทย จึงอิงอยู่กับหลักความเชื่อและคำสอนในพระพุทธศาสนาตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่กระนั้นในสังคมไทยก็มีความเป็นชาวพุทธที่แตกต่างกัน และมักมีความขัดแย้งเกี่ยวกับหลักคำสอนกันอยู่เรื่อยมา ใช้จะมีแต่ความขัดแย้งของชาวพุทธกันเองเท่านั้น ที่ผ่านมารายังพบความขัดแย้งระหว่างศาสนาด้วยเช่นเดียวกัน เช่น ความขัดแย้งของศาสนาพุทธกับศาสนาคริสต์, ศาสนาพุทธกับศาสนาอิสลาม, ศาสนาอิสลามกับศาสนาคริสต์ เป็นต้น แต่ความขัดแย้งในเรื่องศาสนานี้เรากลับไม่พบใน “ศาสนาซิกข์” ซึ่งเป็นหนึ่งในศาสนาที่อยู่ร่วมในสังคมไทยมายาวนานเช่นกัน

ดังนั้น ที่มาและความสนใจของผู้เขียนในการค้นคว้าเพื่อเขียนบทความเกี่ยวกับ “ปรัชญาประเพณีของศาสนาซิกข์ที่มีบทบาทต่อชาวไทยซิกข์” เพื่อเป็นการนำเสนอแนวคิดหรือหลักปรัชญาที่แฝงอยู่ในประเพณีอันเป็นหลักปฏิบัติและวิถีชีวิตของชาวซิกข์ทั่วโลกและชาวไทยซิกข์ ซึ่งตามทรรศนะของผู้เขียนเห็นว่า หากจะมีศาสนาใดศาสนาหนึ่งในสังคมไทยที่ควรค่าแก่การเคารพยกย่องในแง่มุมของศาสนาอันนำมาซึ่งความสงบสุขและสันติแล้ว ศาสนานั้นก็ควรเป็น “ศาสนาซิกข์” อย่างแน่นอน จึงหวังเป็นอย่างยิ่งที่จะได้ทำความเข้าใจ ศึกษาเรียนรู้ เกี่ยวกับปรัชญาประเพณีของชาวซิกข์ว่า เหตุใดศาสนาซิกข์ในสังคมไทยจึงดูสงบสุข ในขณะที่ศาสนาอื่น ๆ นั้น ล้วนเต็มไปด้วยความขัดแย้ง ดังนั้น บทความนี้จึงเป็นการนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับคุณค่าของหลักปรัชญาที่แฝงอยู่ในประเพณีของชาวซิกข์ อันเป็นหลักปฏิบัติที่ส่งผลต่อวิถีแห่งการดำรงชีวิตของชาวไทยซิกข์ในสังคมไทยนั่นเอง

ศาสนาซิกข์

ในการที่จะทำการศึกษาเรียนรู้ปรัชญาประเพณีของชาวซิกข์นั้น ก่อนอื่นเราควรทำความรู้จักที่มาที่ไปอย่างคร่าว ๆ ของศาสนาซิกข์ก่อนเป็นอันดับแรก ซึ่งมีรายละเอียดโดยย่อ ดังนี้ คือ

ศาสนาซิกข์ถือเป็นการกำเนิดเมื่อราว ๆ 500 กว่าปีมานี้เอง มีศาสดาทั้งหมด 10 องค์ และศาสดาองค์ปัจจุบันให้ถือเอา พระมหาคัมภีร์อาทิกรันถ์ สาหิพ (ADIGRANTH SAHIB) เป็นศาสดานิรันดรของชนชาวซิกข์ กล่าวง่าย ๆ คือ ไม่ถือบุคคลเป็นศาสดาอีกต่อไป เขาจะเรียกศาสดาเขาว่าครู (Guru) หมายถึงครู ตรงกับภาษาบาลีว่า สิกขา และสันสกฤตว่า ศิกษา อันแปลว่าการเรียนรู้ตนเอง (ธรรมารยะ, 2560)

ศาสนาซิกข์มีแหล่งกำเนิดอยู่ที่รัฐปัญจาบประเทศอินเดีย เป็นศาสนาเดียวในโลกที่เกิดขึ้นเพราะความบีบบังคับทางการเมืองมากที่สุด ศาสนาซิกข์เกิดจากความลำเค็ญ เกิดจากบังคับขู่เข็ญที่ชาวฮินดูได้รับจากคนในศาสนาอื่น ซิกข์จึงเป็นศาสนาของผู้กล้าหาญ เสียสละ เป็นศาสนาของทหาร ของนักรบ ผู้ประกาศศาสนานี้ มุ่งรวมความแตกแยกระหว่างชาวชมพูทวีปผู้นับถือศาสนาอิสลาม กับพวกนับถือศาสนาฮินดู ให้รวมอยู่เป็นพวกเดียวกัน มุ่งตัดความแตกสามัคคีในระหว่างลัทธิทั้งสองนั้นเสีย แล้วตั้งลัทธิใหม่ขึ้น ให้เหมาะแก่ความตั้งมั่นแห่งชาติตระกูล ที่ประสบความยากเข็ญ เพราะความแตกสามัคคีของผู้นับถือศาสนาทั้งสอง อันมีอยู่ในขณะนั้น สมตามหลักที่ปรากฏในบัญญัติว่า “ไม่มีพระเจ้าของชาวฮินดูองค์หนึ่ง ไม่มีพระเจ้าสำหรับมุสลิมอีกองค์หนึ่ง แต่มีพระเจ้าองค์เดียวสำหรับมนุษย์ทั้งปวง” ผู้ประกาศบัญญัติแห่งลัทธินี้จึงเท่ากับเป็นผู้ดัดแปลง (Reformer) เช่นเดียวกับ มาตินลูเธอร์ นักปราชญ์ทางศาสนาชาวเยอรมัน ผู้ดัดแปลงคัมภีร์บางส่วนแห่งศาสนาคริสต์ มาตั้งลัทธิโปรแกตสแตนท์ขึ้นในสมัยกลางประวัติศาสตร์ยุโรป (เสถียร พันธรังสี, 2542)

สรุป ศาสนาซิกข์ เป็นศาสนาที่มุ่งรวมความแตกแยกระหว่างชาวชมพูทวีปผู้นับถือศาสนาอิสลาม กับพวกนับถือศาสนาฮินดู ให้รวมอยู่เป็นพวกเดียวกัน มุ่งตัดความแตกสามัคคีในระหว่างลัทธิทั้งสอง โดยยึดตามหลักบัญญัติที่ว่า “ไม่มีพระเจ้าของชาวฮินดูองค์หนึ่ง ไม่มีพระเจ้าสำหรับมุสลิมอีกองค์หนึ่ง แต่มีพระเจ้าองค์เดียวสำหรับมนุษย์ทั้งปวง”

ปรัชญาประเพณีของศาสนาซิกข์

พิธีกรรมและประเพณี

พิธีกรรมและประเพณีที่สำคัญ ที่ชาวซิกข์ทุกคนควรประพฤติปฏิบัติ มีดังนี้ คือ

1. พิธีปาหุล ได้แก่ พิธีล้างบาป เมื่อเสร็จพิธีแล้วก็จะรับเอา "ก" ทั้ง 5 ประการ ดังนี้ คือ 1) เกศ ได้แก่ การไม่ตัดผม 2) กังขมา ได้แก่ หวีขนาดเล็ก 3) กฉา ได้แก่ กางเกงขาสั้น 4) กรา ได้แก่ กำไลมือทำ ด้วยเหล็ก และ 5) กิรปาน ได้แก่ ดาบ ผู้ที่ทำพิธีล้างบาปแล้วจะได้นามว่า "สิงห์" ต่อท้ายชื่อเหมือนกันหมดทุกคนเพราะถือว่าได้ผ่านความเป็นสมบัติของพระเจ้าเองแล้ว เรียกว่า ชาลสา แห่ง วาหิคุรุ

2. พิธีรับน้ำอมฤต (Baptism) ชาวซิกข์จะต้องเข้าพิธีรับน้ำอมฤตเพื่อแสดงความเป็นซิกข์ที่ดี และเป็นกรับคนเข้าในศาสนา พิธีนี้ได้เริ่มเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบในสมัยของศาสดาคูรุโควินทสิงห์ โดยมีบุคคลผู้เป็นที่รักของพระเจ้า เป็นบุคคลที่ได้รับการเลือกแล้วว่าเป็นผู้มีคุณธรรมสูง รู้เรื่องราวในศาสนาเป็นอย่างดี เรียกว่า ปัญจปิยะ จำนวน 5 คน เป็นผู้ทำพิธีกรรม โดยนั่งเรียงเป็นแถวหันหน้าไปทางคุรุศาสดา (ในสมัยที่ยังมีศาสดาอยู่) แต่ปัจจุบัน บุคคลผู้ทำพิธีกรรมต้องนั่งหันหน้าไปทางพระคัมภีร์ ครันต์สาหิบ และหลังจากที่ดื่มแล้วในบางแห่งผู้เข้ารับพิธีจะต้องพูดว่า "คัลซาเป็นพระเจ้า ชัยชนะเป็นของพระองค์" (คัลซาในที่นี้ หมายถึง ชาวซิกข์ ซึ่งนิยมใช้แทนกันเสมอ)

3. ประเพณีการเล่นดนตรีสวารค์ (Kirtan) ประเพณีนี้เป็นแบบอย่างหนึ่งของการแสดงออกซึ่งความเคารพในพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของชาวซิกข์นิยมสวดมนต์พร้อมกับดนตรีบรรเลงประกอบ และถือกันว่าเป็นดนตรีสวารค์ที่จะช่วยให้ผู้สวดได้มีจิตแนบแน่นกับพระเจ้าได้รวดเร็วและดีขึ้น เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงมีลักษณะเหมือนพิณสี่เหลี่ยม ซึ่งอาจเรียกว่า "หีบเพลง"

4. ประเพณีการโพกศีรษะ (Turban หรือ Dastar) ชาวซิกข์มีลักษณะการแต่งกายแตกต่างจากชนกลุ่มอื่นในอินเดีย ดูจากการโพกผ้าบนศีรษะ ซึ่งเป็นส่วนประกอบสำคัญในการแต่งกายได้ก่อกำเนิดมาโดยศาสดาคูรุนักผ้าโพกศีรษะเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของนักบุญและนักปราชญ์ทั้งหลาย

5. ประเพณีครัวทานหรือครัวพระศาสดา (Free Kitchen) ประเพณีนี้เป็นส่วนหนึ่งในการปฏิบัติทางศาสนาที่ชาวซิกข์เรียกว่าปันกัต (Pangat) หรือ ลังการ์ (Langar) ซึ่งหมายถึง ครัวทานหรือครัวสาธารณะที่เปิดให้คนทั่วไปได้รับประทานอาหารร่วมกันไม่ว่าจะมีวรรณะใด เพศใด หรือชาติใดก็ตาม ทุกคนย่อมได้รับการปฏิบัติที่เหมือนและเท่าเทียมกัน ประเพณีทางศาสนานี้เริ่มมาตั้งแต่สมัยของคุรุนักที่เป็นปฐมศาสนา และทำสืบต่อกันมาในสมัยของศาสดาคูรุองค์ถัด ศาสดาคูรุอมรทาสจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ การรับประทานอาหารในโรงครัวสาธารณะนี้ถือเป็นการสร้างความเป็นอันหนึ่งเดียวกันซึ่งเป็นหลักสำคัญในศาสนา บุคคลที่เข้ามาในโรงครัวนี้จะต้องนั่งบนพื้นที่จัดไว้เรียงเป็นแถวในระดับเสมอกัน ไม่มีเจ้า ไม่มีนาย ไม่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา ผู้ศรัทธาในศาสนาซิกข์จะช่วยกันทำอาหารและบริการรับใช้ผู้มารับประทานทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โรงครัวนี้ชาวซิกข์จะช่วยกันนำอาหารมาให้หรืออาจให้เป็น

เงินทองเพื่อจัดซื้ออาหารต่าง ๆ ให้มีอยู่เสมอมิได้ขาด (<https://sites.google.com/site/phanuwat0369/sasna-sik-s/7-wan-sakhay>, 2560)

คร่ำหรือคร่ำพระศาสนา มีปรัชญา 2 ประการคือ เป็นการฝึกฝนชาวสิกข์เป็นอาสาสมัครเพื่อรับใช้สังคมและเป็นการช่วยเหลือทุกคนโดยปราศจากความสูงต่ำทางวรรณะด้วยจิตใจ เพราะทุกคนคือมนุษย์ ซึ่งไม่ว่าจะนับถือศาสนาใด ชนชั้นวรรณะใด ก็สามารถนั่งและรับประทานร่วมกัน นั่งบนพื้นในแถวเดียวกัน และคร่ำพระศาสนา (Sikh Spirit, 2011) ได้เล็งดูผู้คนโดยที่ขมขมเจริญธรรมหรือขมขมมีการทำอาหาร บริการและบริโภคน โดยที่ขมขมเจริญธรรม อย่างไรก็ตาม การบริโภคนไม่ได้เป็นเพียงแค่ว่าหน้าที่จะรับใช้สังคมเท่านั้น พระเจ้าแสดงให้เห็นว่ามีความเท่าเทียมกันกับอาหารในการปฏิบัติเชื่อว่าอาหารคือสิ่งที่จำเป็นสำหรับชีวิตและการดำรงอยู่ ดังนั้น พระเจ้าจัดหาสิ่งเลี้ยงบำรุงร่างกาย บุรุษหรือสตรีไม่สามารถมีชีวิตรอดได้โดยปราศจากอาหาร ไม่มีความสูงหรือต่ำสำหรับการเกิด ดังนั้น จึงไม่มีบุรุษหรือสตรีที่จะอยู่รอดโดยปราศจากผู้ช่วยเหลือ (อภิรัฐ คำวัง, 2556)

แนวคิดทางปรัชญาที่แฝงอยู่ในประเพณี

1. ปรัชญาคำที่แฝงอยู่ในพิธีปาหุล, พิธีรับน้ำอมฤต หรือประเพณีการเล่นดนตรีสวรรค์ก็ดี ล้วนเป็นแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมของมนุษย์ทั้งสิ้น ซึ่งศาสนาสิกข์กล่าวว่า “เราคือธรรม ธรรมคือเรา ธรรมเปี่ยมด้วยสาระแห่งน้ำอมฤต ธรรมที่แสดงไว้ สวากเชื่อไซร์ ผู้นั้นประจักษ์แน่แท้ในเรา” นี้คือเหตุผลพื้นฐานชั้นแรกที่เป็นจุดกำหนดชีวิตและการปฏิบัติของชาวสิกข์ เมื่อชีวิตมนุษย์มีหลักยึดที่ดีและมั่นคงแล้วทำอะไรก็อยู่บนครรลองที่ถูกต้องและประสบความสำเร็จทั้งนั้น ส่วนข้อที่สอง เป็นการมองเพื่อนมนุษย์อย่างเท่าเทียม ถือเป็นหนึ่งพื้นฐานของการปกครองที่ใช้ได้ดีในการปกครองขนาดย่อมอย่างองค์กรหรือเจ้านายกับลูกน้อง เป็นคำสอนที่คล้ายคลึงกับของศาสนาพุทธมากทีเดียว
2. ศาสนาสิกข์สอนว่าการมองเพื่อนมนุษย์ต้องมองว่า ไม่มีฉัน ไม่มีเธอ มีแต่เรา เราคือมนุษย์ บุตรพระเจ้าเท่าเทียมกัน เราคือพี่น้องกัน เป็นการรักษาสังคมอย่างแท้จริง ไม่ว่าชาวสิกข์จะอยู่ในสังคมไหนก็อยู่ได้เพราะมุ่งเน้นเพื่อรักษาสังคมเป็นหลัก จึงไม่ต้องตกใจเมื่อเห็นแขกโปกผ่ายืนยกมือไหว้พระใส่บาตร หรือเข้าร่วมการทอดกฐิน ทอดผ้าป่า เพราะเขาไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ วรรณะ และศาสนา ที่สำคัญเขาไม่ได้ทำเพื่อศาสนาพุทธ แต่เขาให้เหตุผลว่าทำเพื่อจรรโลงสังคมหมู่่มาก ไม่ได้เน้นในศาสนาใด ๆ
3. ที่น่ายกย่องอย่างมากที่สุดเห็นจะเป็นการยกฐานะของสตรีให้เทียบเท่ากับบุรุษ ในวัดสิกข์จะมีบัลลังก์ประดิษฐานพระมหาคัมภีร์อยู่ ไม่เพียงบุรุษจะนั่งอ่านพระมหาคัมภีร์บนบัลลังก์ได้เท่านั้น แต่สตรีก็มีสิทธิ์เท่ากันที่จะนั่งบัลลังก์นั้น ท่านให้เหตุผลว่า สตรีคือผู้ให้กำเนิดชีวิต สตรีคือผู้ให้กำเนิดนักพรตนักบวช และพระมหาราชฯ แม้แต่พระศาสนาเองก็เกิดจากครรภ์ของนางเหล่านั้น แล้วเหตุใดจึงต้องแบ่งแยกและรังเกียจเด็ดฉันท์สตรีเหล่านั้น สตรีเหล่านั้นควรได้รับการยกย่องเคียงไว้กับบุรุษเพศจึงจะเหมาะสม และเป็นคำสอนเรื่องความเสมอภาคที่ทันสมัยมาก และบางศาสนาอาจต้องจุกกับคำสอนนี้ เช่น บางศาสนาในบางประเทศห้ามผู้หญิงขับรถ อันนี้ลิดรอนสิทธิ์กันชัดเจน หรือแม้แต่ศาสนาใกล้ชิดอย่างพราหมณ์-ฮินดูเอง ก็ห้ามสตรีเข้าร่วมพิธีการสำคัญบางอย่าง และผู้หญิงมีประจำเดือนห้ามเข้าเทวสถาน

อาจเป็นเรื่องความไม่บริสุทธิ์และสกปรก แต่ก็ไม่น่าน้อยใจ ทั้ง ๆ ที่เทพเจ้าที่เป็นสตรีก็นั่งอยู่เต็มทิวสถานขนาดนั้น ตัวเองเป็นผู้หญิงแท้ ๆ ยังเข้าไม่ได้

การมองทุกคนด้วยความเท่าเทียมเป็นอีกพื้นฐานที่ทำให้เกิดความเจริญเพราะอะไร? เกี่ยวเนื่องโดยตรงกับนายจ้างและลูกจ้าง การวางตัวไว้เท่าเทียมกันก็ไม่มีอคติต่อกัน เห็นความสามารถกันก็ทำงานอย่างสบายใจเหมือนเพื่อนร่วมงานมากกว่า ธุรกิจการงานอะไรก็ยอมเป็นไปได้ดี (ธรรมมาระยะ, 2560)

4. กิรปาน หรือมีดเล่มเล็กที่ชาวซิกซ์พกไว้ข้างเอวนั้นนอกจากใช้ปกป้องตนเองแล้ว ในอดีตมันยังใช้ปกป้องคนอื่นด้วย อินเดียมี่เรื่องของวรรณะ เมื่อคนที่ป็นจันฑาลกำลังถูกทำร้ายทารุณ ชาวฮินดูด้วยกันไม่มีใครที่กล้ายื่นมือไปช่วย เพราะถือว่าคนเหล่านั้นมีมลทิน ชาวซิกซ์นี่ละที่จะใช้มีดเล็ก ๆ ปกป้องชีวิตมนุษย์ด้วยกัน ท่านให้เหตุผลว่า มนุษย์คือบุตรพระเจ้าเท่ากัน สูงต่ำ ดำขาว รวยจนไม่ใช่วรรณะ ที่เขาเป็นแบบนั้นคือกรรมของเขา เราไม่มีสิทธิ์ไปตัดสินเขาหรือรังเกียจเขา เรามีหน้าที่เข็ดน้ำตาให้เขา

5. ปรัชญาประเพณีการโศกเศร้าของชาวซิกซ์ ไม่ได้มีความหมายเป็นเพียงแค่ประเพณีในการแต่งกายเท่านั้น แต่เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความสืบเนื่องทางศาสนา เช่น ถ้าผู้นำของครอบครัวเสียชีวิต บุตรคนโตจะได้รับการโศกเศร้าต่อหน้าชุมชนนั้น ๆ เพื่อประกาศว่าเขาจะได้เป็นผู้สืบทอดแทนบิดาต่อไป พิธีโศกเศร้าเริ่มเป็นครั้งแรกเมื่อเด็กโตเป็นหนุ่ม และผ้าโศกเศร้านี้จะถูกถอดออกต่อเมื่อเป็นการลงโทษหรือเป็นการลบล้างเกียรติ ฉะนั้น เมื่อผู้ใดปิดผ้าโศกเศร้านั้นออก ผู้นั้นจะถูกลงโทษไม่ให้เข้าร่วมในพิธีต่าง ๆ จนกว่าจะขอขมาโทษ และรับโทษตามที่ได้บัญญัติไว้ ชาวซิกซ์จะต่อสู้เพื่อสิทธิในการโศกเศร้าในประเทศต่าง ๆ การต่อสู้ครั้งแรกเกิดขึ้นในอังกฤษ ดังนั้น การโศกเศร้าจึงหมายถึงวิถีชีวิตและจิตใจของชาวซิกซ์ที่มีต่อศาสนาอย่างมั่นคง

6. ปรัชญาคำสอนที่แฝงอยู่ในประเพณีครีวทาน สุเทพ สุริยาอมฤต (2553) อธิบายว่า “ในศาสนาซิกซ์ ไม่มีนิกบวช ที่จะมาเชิญชวนให้ทำทานหรือรับบิณฑบาตดังเช่นศาสนาอื่นในอินเดียขณะนั้น และเพื่อเป็นการอบรมให้ศาสนิกชนรู้จักการแบ่งปัน ช่วยเหลือรับใช้สังคม พระศาสดาทรงเห็นว่า น่าจะมีช่องทาง จึงให้ตั้งโรงครัวพระศาสดาขึ้น ให้ศาสนิกชนนำอาหารมาร่วมกันแล้วแบ่งกันในเวลาที่มาชุมนุมเจริญธรรม กล่าวคือ ทำด้วย ทานด้วย แจกด้วย เพื่อลดความอหังการ เนื่องจากสมัยก่อน (ในอินเดีย) ถือเรื่องวรรณะกันมาก ถ้าหากมาร่วมกันแล้ววรรณะก็จะหมดไป ความอหังการว่าฉันหยิ่ง เพราะฉันเป็น เศรษฐีก็จะหายไป เพราะต้องมากินข้าวหม้อเดียวกัน ล้างจานเหมือนกัน เวลานั้นก็ให้นั่งเป็นแถวเดียวกัน แม้แต่ตอนสมัยนั้นมีกษัตริย์มาเยี่ยมพระศาสดา พระองค์ทรงขอให้ไปทานอาหารก่อน แล้วจึงจะให้พบ กล่าวคือ ให้ไปมีประสพการณ์ ไปดูชีวิตก่อนว่าเป็นอย่างไร กษัตริย์ต้องลงนั่งกับพื้นทานอาหารร่วมกับสามัญชน ดังนั้น ด้วยเหตุผลหลัก 3 ประการคือ การรับใช้สังคม แบ่งปันสิ่งที่เหลือใช้ และ ขจัดความอหังการ จึงถือเป็นหลักปฏิบัติพื้นฐานของครัวพระศาสดา “เช่นเดียวกับความเห็นของสุวรรณ สิ่งทีใจดี (2552) กล่าวว่า “ศาสนาทำให้คนเราเสมอภาค เช่นการนั่งบนพื้นเพื่อรับประทานอาหารเป็นแถวเดียวกัน ส่วนการที่เราไปปฏิบัติเขวาก็เหมือนการทำจิตใจและทำตัวให้ต่ำที่สุดเพราะเรามีอหังการอะไร ๆ มาก”

คำอธิบายข้างต้น ปรัชญาของครีวพระศาสดาคือ หลักการแห่งความเท่าเทียมกันของทุกคน (Equality between all people) โดยแสดงออกและปฏิบัติต่อผู้รับบริการอาหารในครีวพระศาสดา เช่น ทุกคนจะได้รับอาหารเหมือนกัน จากหม้อเดียวกัน ทุกคนนั่งรับประทานอาหารบนพื้นที่มีระดับเดียวกัน เพื่อสื่อความหมายว่าในครีวพระศาสดาไม่มีการแบ่งแยกใดๆ เช่น คนจนกับคนรวยจะต้องนั่งบนพื้นที่มีลักษณะอย่างเดียวกัน คนหลายศาสนาสามารถนั่งร่วมวงด้วยกันได้ (อภิรัฐ คำวัง, 2556)

สรุปได้ว่า หลักปรัชญาคำสอนที่ว่า “ไม่มีฉัน ไม่มีเธอ มีแต่เรา เราคือมนุษย์บุตรพระเจ้าเท่าเทียมกัน เราคือพี่น้องกัน” ของศาสนาซิกข์นั้น คือแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังประเพณีทั้งหลายของชาวซิกข์นั่นเอง ไม่ว่าจะเป็นพิธีล้างบาป, การพกมิดของชาวซิกข์ หรือ ประเพณีครีวพระศาสดา อันเป็นแนวคิดที่ว่าด้วยความเท่าเทียมกันของมนุษย์โดยไม่มีการแบ่งแยกและเลือกปฏิบัติ เป็นแนวคิดที่ให้เกียรติเพื่อนมนุษย์ โดยเฉพาะการให้เกียรติสตรี, การอยู่ร่วมกันโดยไม่มีความขัดแย้ง และช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

บทวิเคราะห์

เมื่อวิเคราะห์ปรัชญาคำสอนที่แฝงอยู่ในประเพณีของชาวซิกข์แล้ว จะเห็นได้ว่าศาสนาซิกข์เป็นศาสนาที่มีความเป็นมนุษยนิยมอยู่เป็นอย่างมาก ด้วยปรัชญาคำสอนที่แฝงอยู่ในประเพณีอันเป็นวิถีชีวิตของชาวซิกข์ จึงทำให้ชาวซิกข์ไทยที่อยู่ในสังคมไทยมาช้านาน สามารถยืดหยุ่น กลมกลืน และผสมผสานวิถีชีวิตของตนเองให้เข้ากับประเพณีและวัฒนธรรมของสังคมไทยโดยง่าย และไม่เคยมีความขัดแย้งทางศาสนาใดเกิดขึ้นเลย

ในทางกลับกันศาสนาซิกข์ยังกลับมีแนวคิดที่มีความสร้างสรรค์และสร้างคุณประโยชน์ต่อสังคมไทยอยู่มาก ชาวซิกข์ไทยมีความสำนึกในบุญคุณของประเทศหรือสังคมไทยที่ตนเองได้ใช้เป็นถิ่นที่อยู่อาศัย และทำมาหากิน ซึ่งตรงนี้จะเห็นได้จากกิจกรรมต่างๆ ที่ชาวไทยซิกข์เข้ามามีบทบาทในด้านสังคมสงเคราะห์อยู่อย่างมากมายนับไม่ถ้วน ซึ่งผู้อ่านสามารถที่จะติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวกิจกรรมหรือบทบาทของชาวซิกข์ไทยที่มีต่อสังคมไทยได้ที่ [facebook.com/thaisikhseva/](https://www.facebook.com/thaisikhseva/)

ดังนั้น จึงเป็นการตอบคำถามที่ว่า เหตุใดศาสนาซิกข์จึงเป็นกลุ่มศาสนาเล็ก ๆ ในสังคมไทย ที่ไม่เคยมีข่าวคราวความขัดแย้งในเรื่องศาสนาในสังคมไทยเลยแม้แต่น้อย และดูเหมือนว่าในสังคมไทยเองก็อาจจะลืมนั่นไปแล้วด้วยว่ามีศาสนานี้อยู่ร่วมกันกับเรามาช้านาน เนื่องด้วยปรัชญาประเพณีคำสอนของศาสนาซิกข์ที่มีแนวคิดและการปฏิบัติให้ความเคารพต่อความเชื่อ ความศรัทธาของผู้คนต่างศาสนา อีกทั้งคำสอนที่ให้ความเคารพในความเท่าเทียมกันของมนุษย์นี้เอง จึงทำให้สังคมของชาวซิกข์ไทยจึงอยู่ร่วมกับสังคมไทยอย่างสงบสุข และช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันเสมอมา

สรุป

ส่วนปรัชญาประเพณีชาวไทยชิกข์นั้น ไม่ว่าจะเป็นพิธีปาหุล, พิธีรับน้ำอมฤต หรือประเพณีการเล่นดนตรีสวารรค์ก็ตี ล้วนเป็นแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมของมนุษย์ทั้งสิ้น มองเพื่อนมนุษย์ด้วยความคิดที่ว่า “ไม่มีฉัน ไม่มีเธอ มีแต่เรา เราคือมนุษย์บุตรพระเจ้าเท่าเทียมกัน เราคือพี่น้องกัน” เป็นการรักษาสังคมอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะชาวชิกข์จะอยู่ในสังคมไหนก็อยู่ได้เพราะมุ่งเน้นเพื่อรักษาสังคมเป็นหลัก หรือมีดเล่มเล็กที่ชาวชิกข์พกไว้ข้างเอวนั้น นอกจากใช้ปกป้องตนเองแล้ว ในอดีตมันยังใช้ปกป้องคนอื่นด้วย ซึ่งเป็นแนวคิดในเรื่องการปกป้องชีวิตมนุษย์ด้วยกัน ส่วนพิธีโศกศிரจะจะเริ่มครั้งแรกเมื่อโตเป็นหนุ่ม และผ้าโศกศிரจะนี้จะถูกถอดออกต่อเมื่อเป็นการลงโทษหรือเป็นการลบลู่เกียรติ การโศกศிரจะจึงหมายถึงวิถีชีวิตและจิตใจของชาวชิกข์ที่มีต่อศาสนาอย่างมั่นคง และประเพณีครีวพระศาสดา ก็คือ แนวคิดเรื่องความเท่าเทียมและเสมอภาคกัน ไม่มีการแบ่งแยก เช่น คนจนกับคนรวยจะต้องนั่งบนพื้นที่มีลักษณะอย่างเดียวกัน คนหลายศาสนาสามารถนั่งร่วมวงรับประทานอาหารด้วยกันได้ เป็นต้น

ตามที่กล่าวมาทั้งหมดนี้คือแนวคิดหรือปรัชญาการสอนที่แฝงอยู่ในประเพณีของชาวไทยชิกข์ ซึ่งมีความเป็นมนุษยนิยมอันเป็นวิถีชีวิตของชาวชิกข์ จึงทำให้ชาวชิกข์ไทยผสมผสานวิถีชีวิตของตนเองให้เข้ากับประเพณีและวัฒนธรรมของสังคมไทยโดยง่ายดาย ไม่เคยมีความขัดแย้งทางศาสนาใดๆ เกิดขึ้นเลย จึงทำให้สังคมของชาวชิกข์ไทยจึงอยู่ร่วมกับสังคมไทยอย่างสงบสุขและมีความสันติจบจนกระทั่งปัจจุบัน

บรรณานุกรม

นักรบ นาคสุวรรณ. (2560). "อัตลักษณ์ชาวไทยชิกข์: การแสดงตัวตนในสังคม". *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*. ปีที่ 11 ฉบับพิเศษ เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2560.

เสถียร พันธรังสี. (2542). *ศาสนาเปรียบเทียบ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุภาพใจ.

อภิรัฐ คำวัง. (2554). "ชาวชิกข์ในสยามและล้านนาว่าด้วยเรื่องประวัติศาสตร์การตั้งชุมชน ศาสนาและการค้า". *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 28 (2) พ.ค. – ส.ค. 2554.

_____. (2559). "พหุลักษณะ พาหุรัด พ่อค้าชาวปัญจาบในสังคมไทย". *รวมบทความวิชาการ การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม*. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล. กรกฎาคม 2559.

_____. (2556). "'เซว่า' ใน 'ครีวพระศาสดา' กับสังคมวัฒนธรรมของชาวไทยชิกข์". *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*. ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2556.

ข้อมูลกิจกรรมสังคมสงเคราะห์. <https://www.facebook.com/thaisikhseva>.

ธรรมารยะ Dharmaraya. (2560). "เรียนรู้จากชาวซิกข์ แยกธรรมดาที่ไม่ธรรมดา". มติชนสุดสัปดาห์.
ฉบับวันที่ 30 มิถุนายน - 6 กรกฎาคม 2560. [https://www.matichonweekly.com/
religion/article_4339](https://www.matichonweekly.com/religion/article_4339).

บทความพิธีกรรมและประเพณีที่สำคัญ. [https://sites.google.com/site/phanuwat0369/
sasna-sik-s/7-wan-sakhay](https://sites.google.com/site/phanuwat0369/sasna-sik-s/7-wan-sakhay)